

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravni prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXXVI. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 14, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23. ILL., PETEK, 31. MARCA (MARCH 31), 1944 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 85

Ruske čete zasedle glavno mesto Bukovine

Ruske čete presekale železnico Lvov-Bukarešta v dveh krajih. Nemške pozicije v velikem polkrogu ob Črnem morju se rušijo pod udarci sovjetske sile. Ruski letalci potopili sedem nemških parnikov v Narviškem zalivu. Američani metali bombe na železniške proge pri Milanu, Bolzanu, Turinu in Anconi. Kitajske in ameriške čete obkrožile japonsko posadko v Burmi

London, 30. marca.—Nemško vrhovno poveljstvo je danes priznalo izgubo Černovic, glavnega mesta Bukovine. Zasedle so ga ruske napadalne čete z naskokom z dveh strani. Černovice so zdaj pod kontrolo ruske armade, katere poveljnik je maršal Gregorij K. Žukov. Oddelki te armade zdaj prodirajo proti Ogrski in prvi so že dospeli do ozemlja, ki je oddaljeno samo trideset milj od ogrske meje.

London, 30. marca.—Ruske čete so prekoračile reko Prut v dveh krajih in udre v severna in zapadna predmestja Černovic, glavnega mesta Bukovine. Sonek je bil izvršen s tako naglico, da niso Nemci mogli razdejati mostu na tej reki. Černovice so na desni strani reke.

Moskva je prej naznanila okupacijo Kolomeja, železniškega križišča v vznožju Karpatskega gorovja. To mesto je bilo nekdanj poljska posest. Rusi so presekali železnico Lvov-Bukarešta pri Černovicah in Kolomeju. Prekoračenje reke Prut se smatra za velik uspeh ruske armade.

Sovjeti so naznanili nadaljnje uspehe v Besarabiji in južni Ukrajini. Največji je okupacija Balte, strateškega mesta, 115 milj severozapadno od Odeše, luke ob Črnem morju, proti kateri prodirajo ruske čete.

Ostanki nemške armade so se umaknili v smeri Odeše po ruski okupaciji Nikolajeva, pristanišnega mesta ob Črnem morju in središča ladjegradniške in več drugih industrij. Padee je sledil zdrbitvi nemške bojne čete v južnovzhodni Ukrajini.

Nemške pozicije v velikem polkrogu okrog Črnega morja se rušijo pod udarci sovjetskih kolon, ki prodirajo proti Odeši s treh strani. Prve kolone so že dospelo do točke, ki je oddaljena samo 45 milj od Odeše.

Rusko poročilo omenja dve akciji na severni fronti. V eni so ruski letalci napadli nemške parnike v Narviškem zalivu Baltičkega morja. Bombe so potopile sedem parnikov, šest pa poškodovale. Druga akcija je bil napad na nemško letališče v Estoniji. Rusi so razbili 20 nemških letal na tleh, tri pa sestrelili v spopadu v zraku. Sovjetske kolone so zožile jeklen obroč okrog nemške oborožene sile v Narvi, Estoniji.

Neapel, Italija, 30. marca.—Ameriški bombniki so metali bombe na železniške proge, potajo in naprave pri Bolzanu, Milanu, Turinu in Anconi, severna Italija. Tarča bomb so bila tudi pristanišna mesta, med temi Porto Feraia in Leghorn. To je bil tretji bombni napad na nemško komunikacijske zveze v severni Italiji v zadnjih dveh tednih.

Novo svarilo Rumuniji in Bolgariji

Pretrgata naj zveze z Nemčijo

Moskva, 30. marca.—Sovjetska vlada je naslovila novo in ostro svarilo Rumuniji in Bolgariji, kakor tudi Finski, naj pretrgata vezi z nacijsko Nemčijo. Svarilo ima poseben pomen zdaj, ko rdeče armade stoji pred vrati Balkana.

Svarilo vsebuje uvodnik v Izvestjah, glasilu sovjetske vlade. Hitlerjevi sateliti na Balkanu so bili opozorjeni, da jih bo zadela ista usoda kot Nemčijo, če se takoj ne umaknejo iz vojne.

“Sedaj ni čas za dolga barantanja,” pravi uvodnik. “Dogodki na Ogrskem potrjujejo to dejstvo. Nihče ne more zanikati fakta, da Nemčija ne razpolaga z zadostno oboroženo silo za zlom odpora svojih satelitov, če se ti odločijo za obrambo svoje države oboroženo silo. Rumunija in Bolgarija se lahko postavita po robu nacijski sili. Obe stojita pred alternativno odpora proti sili ali okupaciji. Sateliti ne morejo pričakovati od Nemčije ničesar drugega kot izdajstvo, nasilstva in ropanja. To je nauk, katerega je dobila Ogrska, ki je zdaj pod okupacijo nemške sile.”

Laboriti priporočajo premešanje vlade

Delno suspendiranje političnega premirja

London, 30. marca.—Voditelji angleške delavske stranke so se izrekli za delno suspendiranje političnega premirja, na čigar podlagi je bil pred štirimi leti dosežen sporazum med vodilnimi strankami, in za premešanje koalicijske vlade. To je prvi korak za zlom koalicijske, dasi ni naperjen proti premierju Churchillju, ki lahko ostane v uradu, dokler ne bo Nemčija poražena.

Odločitev vodstva delavske stranke izraža nezadovoljstvo ne toliko napram stališču premierja Churchilla, temveč počasnosti socialnih sprememb. Vodstvo ne vidi potrebnih kvalifikacij in spoštnosti v članih sedanjega koalicijske vlade in iz tega razloga priporoča reorganiziranje.

Prvi poraz vlade v parlamentu zadnji terek bo nedvomno vplival na gibanje, čigar cilj je suspendiranje političnega premirja. Agitacija v tej smeri se je začela in dobila je oporo celo pri nekaterih voditeljih konservativne stranke. Doznavajo, da je Churchill proti suspendiranju političnega premirja v vojnem času.

Desničarji zapustili delavsko stranko

New York, 30. marca.—Voditelji desnega krila Ameriške delavske stranke so zapustili stranko, ker je bilo to krilo poraženo pri primarnih volitvah. Izjavili so, da je stranka prišla pod kontrolo Earla Browderja, načelnika komunistične stranke. Odstopili so Dean Alfange, Joseph V. O'Leary, Alexander Kahn, George S. Counts, Alex Rose in Andrew R. Armstrong.

OZADJE NEMŠKE VOJAŠKE OKUPACIJE OGRSKE

Sanje vladajoče klike se razblinile

KONEC HORTHYJEVEGA REZIMA

Moskva.—(ICN)—Ko so se v noči 6. aprila 1. 1941 nemški bombniki dvignili z ogrskega letališča in odleteli proti Belgradu, nemške divizije pa se vozile na ogrskih vlakih proti Jugoslaviji ter udarile v jugoslovanska mesta in vasi, je nastalo veliko veselje na Ogrskem. Ogrske čete v ozadju nemških divizij so okupirale jugoslovanske kraje ob ogrski meji in od takrat pomagale Nemcem pri držanju plana.

Ogrska vladajoča klika takrat ni slutila, da bo prišel dan, ko bodo nemške vojaške hordje planile na Ogrsko na isti način in jo zasedle. “Dalekovidni” ogrski politiki so se prvi pridružili osišču Berlin-Rim. Pozneje, ko je Hitler dal signal, so ogrske čete zaeno z nemškimi napadle sovjetsko Rusijo.

Danes je Ogrska pod kontrolo nacijske oborožene sile. Kar se je zgodilo, je logična posledica politike Horthyjevega režima, katerega so Nemci likvidirali. Po zasuženju ogrskega ljudstva je ta režim sanjal o dominaciji sosednih držav. Te sanje so se razblinile. Zgodovina ni bila prijazna Ogrski in zapisala je na spomenik Horthyjevega režima modre besede: “Kdor drugim koplje jamo, pade sam vanjo.”

Smrtno ranjena nemška zver, ki pa je še močna, kolje svoje lastno čredo v upanju, da si bo s tem podaljšala življenje. Zmet porajajočih se dogodkov ni v razlikah med Hitlerjem in Horthyem. Ogrska je bila do zadnjega momenta v Hitlerjevem bloku. Ona je postala žrtev nacijske vojne mašine, ker njeno ozemlje tvori pot za prevajanje nemških čet v Donavsko kotlino in balkanske države. Pred enim letom je Hitler še zagotavljal svoje zaveznike, da bo čuval njihove interese. To ne drži zdaj, ko se ruske armade vale proti Balkanu. Sateliti bodo morali plačati ceno za zaveznitvo z nacijsko Nemčijo. Ogrska čuti posledice in drugi sateliti pridejo na vrsto. Vsi bodo plačali obračun.

Velika ameriška pomoč zaveznikom

Dobili so 23,000 tankov v treh letih

Washington, D. C., 30. marca. Leo T. Crowley, načelnik administracije za pomoč zaveznikom, je poročal, da so zaveznike države dobile od Amerike v treh letih 23,000 tankov in 750,000 motornih vozil na podlagi posojilno-najemniškega zakona.

“Od 11. marca 1. 1941 do 1. januarja tega leta je Amerika poslala zaveznikom 21,000 tankov in 500,000 motornih vojaških vozil,” je rekel Crowley. “Rusija je dobila 4700 tankov, ki so igrali veliko vlogo v bitkah za Stalingrad in ofenzivi, ki se je pričela po padcu Stalingrada. Ruske armade so od takrat prodrele 900 milj daleč, udre v Besarabijo in Rumunijo in zdaj stoji pred vrati Balkana.”

Crowley je naglasil, da so bile poteškoče, ki so prvotno ovirale dostavljanje orožja Rusiji in drugim zaveznikim državam, premagane in da se bo dotok orožja povečal v prihodnjih mesecih.

Domače vesti

Is Detroita
Detroit, Mich.—Andy Grum, član nadzornega odbeka SNPJ, je v naglici treščil ob rob odprtih vrat avtomobila in se težko poškodoval na očesu. Nahaja se v bolnišnici Grace.—Paula Bole, altistinja pri Svobodi in zapiskarica ženskega odbeka SND, se nahaja v bolnišnici Ford, kjer se je morala podvržeti operaciji.—Na vojaškem dopustu so bili Ray Travnik, Frank Gaber in John Plahutnik. Slednji je šel prostovoljno k mornarici pred štirimi leti.

Clevelandske novice
Cleveland, O.—Umrla je Lucille Baznik, stara 74 let in doma iz Dobrepolja na Dolenjskem, odkoder je prišla v Ameriko pred 51 leti. Zapušča štiri sinove in dve hčeri, eno sestro in enega brata v Pueblu, Colo.—V bolnišnici v Painesvillu je umrl Tony Jert, ki je delal na farmah pri Madisonu, pred smrtjo pa za družino Mah. V Clevelandu zapuščata dva brata, v starem kraju pa sestro in več sorodnikov.—Dalje je umrl Frank Skrab, star 48 let in doma iz Trnovca pri Ilirski Bistrici, po domače Belingerjev. V Ameriki je bival 21 let. Zapuščata ženo, tri sinove in dve hčeri.—V bolnišnici v Columbusu je umrla Frances Salaber, stara 33 let. Zapuščata tri sestre in enega brata ter več drugih sorodnikov.

Gibanje v prilog partizanom v Mehiki

Mexico City.—Jugoslovani v glavnem mestu Mehike so aktivni v gibanju v prilog jugoslovanski osvobodilni armadi maršala Tita. Nedavno so razdelili pet tisoč letakov s sliko maršala Tita in manifestom med prebivalci mesta. Tri tisoč letakov je našla brezplačno tiskarna lista El Nacional, ki je uradno glasilo mehiške vlade.

Nov grob v Minnesoti

Gilbert, Minn.—Umrla je Mary Černov, stara 79 let in doma nekje v Notranjske. V Gilbertu je bivala 23 let. Zapuščata več hčera, dve v Chicagu, eno pa v Evelethu.

Politične poteškoče v Italiji

Agitacija za odstavev kralja

Washington, D. C., 30. marca. Predsednik Roosevelt in državni tajnik Hull sta dobila poročila iz odgovornih ameriških virov o političnih poteškočah v Italiji, ki so nastale kot posledica zavoženih smernic zaveznike vojaške vlade.

Uradno poročilo naglašajo, da se je pojavila resna nevarnost v zvezi z zaveznikiškim aranžmjo v Italiji, ki je potisnila na površje nove probleme. To trdi, da London določa smernice in da ameriške avtoritete v Italiji nimajo skoro nobene besede pri izvajanju smernic.

Hitlerjev list opozarja na nevarnost invazije

Bern, Švica, 30. marca.—Hitlerjev list Voelkische Beobachter je opozoril nemško ljudstvo na nevarnost zaveznike invazije v zapadne Evrope v bližnji bodočnosti, na kar mora biti pripravljeno. “Sovražnik razpolaga z močeno silo, ki bo skušala invadirati kontinent preko Rokavskega preliva,” pravi list.

Američani in Angleži v partizanski armadi!

Premier Churchill zavrnil kritike

Debata o Atlantskem čarterju

London, 30. marca.—Grupa 70 poslancev, ki so kritizirali Churchillovo tolmačenje načel Atlantskega čarterja in zahtevali, da mora vlada pojasniti svoje stališče, se je morala podati, ko je premier izjavil, da se o predmetu debatira le kot o nezaupnici.

Churchillova izjava je presenetila opozicijo, dasi se je premier že večkrat poslužil slične taktike, kadar je hotel utihniti kritike svoje politike. Laborita Rhys Davis in Richard Stokes, vodilna kritika, sta se posvetovala s svojimi tovariši, ki so se odločili proti sprejetju vrzene jmi rokovice. Izjavili so, da se bodo poslužili drugih metod pri izražanju svojega mnenja o čarterju.

Sporna zadeva je bila potisnjena v ospredje, ko je 70 poslancev zahtevalo razpravo o Churchillovi deklaraciji in navsvetu poljski ubežni vladi, naj revidira svoje stališče glede ureditve meje v soglasju z ruskimi zahtevami. Slično izjavo je podal prej zunanji minister Anthony Eden. Poslanci so hoteli vedeti, ali izjavi nista v bistvu zavrnjenje načel Atlantskega čarterja.

Poslanci so tudi kritizirali Churchillovo izjavo, da se Nemčija ne bo mogla sklicavati na načela čarterja, ker ne veljajo zanjo. Trdili so, da je čarter izgubil svojo vrednost, Churchillova izjava pa povečala bojno razpoloženje v Nemčiji in drugih sovražnih državah, kar lahko povzroči nove poteškoče v naporih za ustanovitev trajnega miru.

Konservativec D. Aldrich je odprto izjavil, da se ne strinja z načeli čarterja in poudaril, da ogroža interese Velike Britanije in njenih zaveznikov.

Dies odaril po odboru CIO

Hillman odločno zavrnil očitke

Washington, D. C., 30. marca.—Kongresni odtsek za preiskavo neameriških aktivnosti, katerega načeluje kongresnik Martin Dies, demokrat iz Texasa, je objavil poročilo, ki med drugim vsebuje obdolžitve, da je odbor za politično akcijo Kongresa industrijskih organizacij orodje komunistov in da zasleduje totalitarske cilje.

Poročilo vsebuje tudi imena 34 voditeljev unij CIO, ki so označeni kot komunisti ali sopotniki komunistov. Ti vodijo kampanjo, katere cilj je omajanje ljudskega zaupanja v parlamentarni sistem ameriške vlade.

Objava poročila je dobila takojšen odgovor od Sidneyja Hillmana, načelnika odbora za politično akcijo CIO in predsednika unije Amalgamated Clothing Workers.

“Dies je lažnik,” je rekel Hillman.—“On ni preiskoval ničesar takega, ki bi se nanašalo na aktivnosti odbora CIO. Ponovil je je stare laži, ki so bile razgaljene kot take v prošlosti. Vsi njegovi napori imajo namen razdiranja enotnosti ameriškega ljudstva in oviranja vojnih naporov.”

Poveljniki hvalijo maršala Tita

ČETNIKI POMAGAJO NEMCEM

Bari, Italija, 30. marca.—Ameriške in britske čete, izvežbane za gerilsko bojevanje, se bore na strani jugoslovanske osvobodilne armade, katere poveljnik je maršal Tito, proti Nemcem v conah dalmatinskega obrežja. Zdaj je bilo razkrito, da so bile ameriške in britske čete poslane iz Italije v Jugoslavijo preko Jadranskega morja pred več meseci.

Mešani partizanski, ameriški in britski vojaški oddelki so zadali težke udarce nemški sili v spopadih, dočim so bile njihove zgbue neznatne. Veliko število Nemcev je bilo ubitih in ujetih.

Veteran iz prve svetovne vojne je poveljnik ameriških čet, ki operirajo v Dalmaciji. Operacije so souvrščene z onimi, ki jih vodijo partizanske enote in britske čete pod poveljstvom visokega britskega častnika na terenu.

“Kar smo videli na svoje lastne oči, se ne da utajiti,” je rekel britki poveljnik. “Občudovati moramo uspehe osvobodilne armade maršala Tita. Partizani nam pomagajo v vseh ozirih. Ameriške čete se bore proti Nemcem na strani partizanskih in britskih enot proti sovražniku in med bojevniki treh narodnosti prevladuje popoln sporazum in zaupanje. Američani se uče jugoslovanskih jezikov, Jugoslovonom pa se moremo čuditi, ker se hitro uče angleškega jezika. Popolnoma smo uverjeni, da bomo zadajali težke udarce skupnemu sovražniku v bodočnosti.”

Neki drugi častnik je dejal, da operacije ameriških, britskih in partizanskih enot povzročajo strah med nemškimi vojaškimi posadkami na dalmatinskem obrežju. Boje se zlasti ponočnih navalov.

Ko so se prve ameriške čete izkrcale v neki jugoslovanski luki, so jih partizani pozdravili z godbo in prepevanjem pesmi. Američani so bili iznenadeni, ko so opazili, da vsi prebivalci nosijo orožje. Celo dekleta so imele granate na svojih pasovih. Partizani so se zahvalili Američanom za zavoje živih in drugih potrebščin, ki so jim bila poslana iz Italije.

London, 30. marca.—Radio Svobodna Jugoslavija poroča o ljutih bitkah med partizani in Nemci v vzhodni Bosni. Na strani Nemcev se bore proti partizanom čete premierja Milana Nedića, Hitlerjeve lutke, in četniki generala Mihajlovića, vojnega ministra v jugoslovanski ubežni vadi. Četnikom pomagajo tudi bolgarski letalci.

Maršal Tito je priznal, da so nemške čete reokupirale otok Rab, 30 milj južno od Reke, po ljutih bitkah s partizani.

Uradniki unije ADF obtoženi tatvine

Washington, D. C., 30. marca.—Trije uradniki unije Hod Carriers, Building & Common Laborers (ADF) so bili obtoženi za vzeleporoti, da so ukradli čez pol milijona dolarjev iz blagajne unije v treh letih. Obtoženi uradniki so predsednik Joseph Moreschi, reprezentant John W. Garvey in tajnik-blagajnik Achilles Perison.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosestivo \$9.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, pesni, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju v sluzaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (March 31, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam lost ne ustavi.

Sporazum med voditelji CIO in ADF

Pred nekaj dnevi je bilo naznanjeno, da so voditelji CIO in ADF dosegli sporazum v zadevah izravnavanja jurisdikcijskih sporov v področju stavbne industrije. Ta sporazum, četudi se tiče le stavbne industrije, lahko z veseljem pozdravimo vsi delavci, ki jim je za spravo med tema dvema predstavnicama unijskega gibanja.

Se bolj razveseljava pa bi bila ta vest, če se bi tikala odnosov med CIO in ADF na splošno, to je, da bi sporazum med njima kril vse faze unijskega gibanja v njenem področju. Upanje postoji, da v doglednem času pride do takega sporazuma, ki bi odstranil medsebojne spore in bi dvignil unijsko gibanje na točko uspešne-ga razvoja.

Voditelji CIO in ADF so naznanili svoj sporazum dne 27. marca in dostavili, da je bil ta dogovor tudi podpisan, kar znači, da ga bosta obe stranki upoštevali. Stavbna industrija, katere se ta sporazum tiče, je sicer vsled vojne v zastoju v pogledu privatne gradnje stavb, kljub temu pa se v tem času gradi mnogo majhnih stanovanj zlasti v bližini novih industrij, ki so nastale tekom vojne. Slični dogovori med obema unijama so bili doseženi že prej v nekaterih drugih industrijah, ki pa so bili večinoma lokalnega značaja.

Dalje so voditelji CIO in ADF naznanili ustanovitev posebnega odbora, v čigar področje bo spadala izravnavna jurisdikcijskih sporov, ki se morda pojavijo v posameznih industrijskih središčih. Ustanovitev posebnega stalnega odbora, ki bo skrbel, da ne bo nepotrebne boja med delavci, ki so člani CIO in ADF, je velikega pomena, kajti s tem se bo preprečilo kvarne boje med pripadniki obeh unij, na drugi strani pa bo velike važnosti, ker bo služilo kot dober zgled za izravnavo sporov drugim unijam.

Ta dogovor se tiče okrog 750.000 delavcev, ki so upošleni v stavbni in ladjegradniški industriji. Ker je to število ogromno—uključenih je trideset milijonov delavcev—bo ta sporazum brez dvoma vplival na ostale unijske delavce.

Značilno je tudi to, da so voditelji CIO in ADF sami izrazili upanje, da bo ta važen korak postavil podlago slični kooperaciji v drugih industrijah, v katerih so upošleni člani obeh organizacij. S to izjavo so pokazali, da se končno zavedajo duha časa, ki zahteva, da se odstranijo medsebojni spori med unijskimi delavci enkrat za vselej.

Se bolj značilna izjava voditeljev CIO in ADF pa je v tem, da so izrazili upanje, da je ustanovitev odbora "važen korak naprej v prizadevanjih za končno spojitve obeh organizacij." V novem odboru je deset članov: pet zastopnikov ADF in pet od CIO, ki bodo izravnavali zadevne spore.

Ta sporazum in izjava daje upanje, da so voditelji obeh unij končno prišli do spoznanja, da edino v medsebojnem sodelovanju in končni združitvi je resnična rešitev unijskega vprašanja. Bratovornost boji, ki so se zadnja leta pojavljali med unijami CIO in ADF, morajo prenehati čim prej. To je prvi pogoj, ki ga morata sprejeti obe uniji. Da se to uresniči in da se postavi unijsko gibanje na trdno in učinkovito podlago, je treba več razumevanja predvsem med voditelji, kajti od njih je odvisen bodoči razvoj tega gibanja in končne spojitve. V koliki meri bo sedanji sporazum uspel na splošno, bo pokazala bližnja bodočnost. V interesu vsega delavstva pa je, da vsi kot eden delujejo na tem, da se to važno zblizanje čimprej uresniči.

Novo "apizanje" diktatorja Franca

Zadnje čase so se kazala dobra znamenja, da bo ameriška zunanja politika, ki je dolgo bazirala na pogubonosnem "apizanju," končno zavrgla to zgrešeno linijo. To upanje je postajalo zlasti potem, ko je državni department po dolgem cincanju zagrozil diktatorja Francu v Spaniji, da mora takoj ustaviti podporo Hitlerju, ali pa ga Amerika odreže od nadaljnjih pošiljatev raznih potrebščin.

To je bilo dobro znamenje, da državni department resno misli. Ali pa je šel državni department dosledno naprej, da udejstvijo svojo novo politiko?

Poročila, ki prihajajo iz Madrida, kažejo, da je Amerika—umaknila zahtevo, da mora diktator Franco ustaviti pošiljanje rube in drugih važnih snovi, ki se rabijo pri izdelovanju orožja, v nacistko Nemčijo. Poročila dalje govore, da ta in druge "koncesije" španski vladi diktatorja Franca—bodo omogočile "sporazum." Na čigav pritisk je Amerika umaknila svoje upravičene in edino pravilne zahteve? Vsekakor na pritisk istih sil, ki so vedno stale za podpiranje diktatorjev. Te sile so privatni bizniški interesi in gotove grupe katolikov ter domačih fašistov, ki odprto delujejo proti zavezniškim interesom.

To "koncesijo" diktatorju Francu je baje dala tudi Velika Britanija, da sme še nadalje pošiljati razne rube Hitlerju—v omejenih količinah. V ta namen, da se "kontrolira" pošiljanje ruf Hitlerju, se je ustanovil poseben odbor, katerega bosta odobrili Amerika in Velika Britanija!

Kaj bi rekli rusofobi, če bi na primer sovjetska vlada igrala tako politiko in podpirala Hitlerjevega prijatelja Franca? To je vprašanje, ki sila na dan zlasti v tem pogledu.

Pota in nameni domače politike čisto čudna, zlasti pa so čudna pota zunanje politike. Nihče pa ne more spraviti v soglasje podpore največjim sovražnikom Združenih narodov!

Glasovi iz naselbin

Kaj pišejo naši vojaki

Waukegan, Ill.—Do sedaj sem priobčila razne zanimive podatke iz pisem več drugih fantov vojakov iz naše n a s e l b i n e, danes pa bom povedala, kaj piše zadnje čase moj sin Tony. Njegov naslov je Cpl. Tony K e b e r, 16147793 Co. A., 1881 Avn. Eng. Bn. A.P.O. 713, Unit 1, care Postmaster, San Francisco, California. Star je 21 let, služi pri inženirjih in preko morja se nahaja od junija 1943. On nam piše:

Dec. 20, 1943.—Zadnjih par dni sem bil za perico, ker sem ravno lahko rabil naš skupni pralni stroj. Opral sem menda čisto vso obleko, kar jo imam. Kakšno delo! Ženska bi pa res ne bil rad. Zdaj vidim, koliko dela imajo mama, ko perejo našo obleko.

Jan. 11, 1944.—Sedaj smo na drugem mestu. Ne bo mi več mogoče pisati vsak dan, ker smo od sile zaposleni. Tudi trenutka časa nimamo sami zase nekatere dni. Vroče je pa kot v peklju. Sem že spet ves opajlen, tako sem črn kot zamorec!

Delamo od 7:30 zjutraj do 5:00 zvečer, tako da pridem z dela še ob času, da se umijem v potoku in povečerjam, potem je pa noč. Odkar smo prišli na ta kraj, še nimamo nobenih luči.

Ravnokar smo dobili luč v sotoru, bom pa lahko napisal še eno pismo danes. Tukaj je tako silno vroče, da začne kar liti s človeka, kakor hitro malo privzdigne lopato ali kramp. Smo v neki dolini, zato je tako grozno vroče, pa se bom že privadil.

Stanujemo ravno za šotorom kompanije C, kjer imajo kratkovalni radio. Tako lahko slišimo nekatere dobre orkestre, posebno zjutraj od šestih do sedmih. To nas zares zelo poživlja. Tudi precej dobro hrano dobivamo; večera smo imeli celo "steak," najboljši steak, kar sem ga še jedel, odkar sem bil v Avstraliji.

Omenil sem Avstralijo. Težko pričakujem časa, ko bom dobil dopust in bom lahko šel v Sidney.

Tukaj je precej komarjev, ki prenašajo malarijo, zato moramo posebno paziti ponoči. Kadarkoli gremo v "movie," uporabljamo posebno sredstvo, ki odbija komarje.

Dozda nisem mogel posneti več kakor tri sličice. Upam, da bom prej ali slej dobil kaj več časa in posnel nekaj dobrih slik, ker je tukaj čudovito lep kraj. Lahko gremo po dolini ob reki in posnemamo izredno lepe pokrajinske slike.

Jan. 13, 1944.—Vaša pisma potujejo sem tri do štiri tedne, pa naj bo po zračni ali pa po V-pošti.

Danes je bila spet grozna vročina. Moralo je biti kakih 135 do 140 stopinj nod ničlo zadnjih par dni. Noči so pa zelo prijetne in hladne. Ko gremo spat, se pokrijemo z dvema odejama.

Pišem pri zelo slabi luči. Je 10:30 zvečer in upam, da bomo dobili kak dober orkester na radiu. Ne vidi se skoraj nič. Zadnjih par dni sem posnel zopet nekaj sličic.

Jan. 20, 1944.—Zopet sem posnel nekaj slik, toda ne vem, kdaj bom dobil priliko, da jih bom dal izdelati. Nekatere so res prav lepe. Upam, da mi jih bo cenzor dovolil poslati. Cenzorji so precej strogi. Par pisem sem moral nanovo spisati. Najbrž sem povedal preveč in bi se bilo morda lahko spoznalo, kje smo se nahajali. Že vedo, kaj delajo.

Danes—bo "movie" predstava, torej bomo imeli vsaj nekaj drugačnega in ne bomo le klepetali tja v en dan, kakor navadno delamo vsak večer. To pismo pišem še pri dnevni svetlobi. Okrog osmih bo tema. Ko bo zadosti temno, se bo začela predstava. Imamo pripraven kraj za to. Tudi zvok je zelo razločen.

Jan. 22, 1944.—Danes sem zopet posnel nekaj slik. Bili smo v džungli pol dneva. Nazaj smo si prinesli banan in "pau-pau" iz nasadov, tako da bomo imeli nekaj svežega sadja za spremembo. Tudi puške smo vzeli s seboj in smo malo streljali za reko.

Danes je spet silno vroče. Gotovo mora biti 135 stopinj. Tukaj bi človek lahko jajca spekel brez ognja in peči.

Sinoči sem videl predstavo "The Voice of Terror," ki mi je zelo ugajala. Je bilo vsaj nekaj spremembe namesto običajnega večernega klepetanja.

Tukaj je neki poljski fant iz Milwaukeeja in igra harmoniko vsak večer. Zna tudi precej slovenskih polk. Vse to me zelo spominja na dom in razne zabave doma.

Ali bi mi hoteli poslati nekaj znamk za zračno pošto? Ne pozabite!—Tony.—Jennie Keber.

par dni. Noči so pa zelo prijetne in hladne. Ko gremo spat, se pokrijemo z dvema odejama.

Pišem pri zelo slabi luči. Je 10:30 zvečer in upam, da bomo dobili kak dober orkester na radiu. Ne vidi se skoraj nič. Zadnjih par dni sem posnel zopet nekaj sličic.

Jan. 20, 1944.—Zopet sem posnel nekaj slik, toda ne vem, kdaj bom dobil priliko, da jih bom dal izdelati. Nekatere so res prav lepe. Upam, da mi jih bo cenzor dovolil poslati. Cenzorji so precej strogi. Par pisem sem moral nanovo spisati. Najbrž sem povedal preveč in bi se bilo morda lahko spoznalo, kje smo se nahajali. Že vedo, kaj delajo.

Danes—bo "movie" predstava, torej bomo imeli vsaj nekaj drugačnega in ne bomo le klepetali tja v en dan, kakor navadno delamo vsak večer. To pismo pišem še pri dnevni svetlobi. Okrog osmih bo tema. Ko bo zadosti temno, se bo začela predstava. Imamo pripraven kraj za to. Tudi zvok je zelo razločen.

Jan. 22, 1944.—Danes sem zopet posnel nekaj slik. Bili smo v džungli pol dneva. Nazaj smo si prinesli banan in "pau-pau" iz nasadov, tako da bomo imeli nekaj svežega sadja za spremembo. Tudi puške smo vzeli s seboj in smo malo streljali za reko.

Danes je spet silno vroče. Gotovo mora biti 135 stopinj. Tukaj bi človek lahko jajca spekel brez ognja in peči.

Sinoči sem videl predstavo "The Voice of Terror," ki mi je zelo ugajala. Je bilo vsaj nekaj spremembe namesto običajnega večernega klepetanja.

Tukaj je neki poljski fant iz Milwaukeeja in igra harmoniko vsak večer. Zna tudi precej slovenskih polk. Vse to me zelo spominja na dom in razne zabave doma.

Ali bi mi hoteli poslati nekaj znamk za zračno pošto? Ne pozabite!—Tony.—Jennie Keber.

"Z vero v vstajenje"

Chisholm, Minn.—Dolžnost me veže, da se zahvalim rojaku Ivanu Jontezu za dovoljenje, da lahko uprizorimo igro "Z vero v vstajenje," katero je on spisal in se tako globoko poglobil, da je s koreninami vred podal narodu pobesnelo zver v podobi nemških naciev, ki že leta morijo, požigajo, oskrunjujejo in teptajo v tla vse, kar je nam bilo najsvetejše. Z uprizoritvijo te drame bomo občinstvu skušali podati sliko gorja, ki ga naš narod prenaša v stari domovini.

Igra "Z vero v vstajenje" bo zapodana 30. aprila v Junior High School Auditoriumu, začetek točno ob pol osmih zvečer. Ker bo šel ves prebitok te igre za blag namen, to je za siromake v starem kraju in bo uprizorjena pod pokroviteljstvom tukajšnje postojanke JPO-SS, sem z igralci vred vzeli to breme na ramo. Ampak to breme ni nič v primeri s tem, kar trpijo naši ljudje. Zelo pa je žalostno, da se še dobe rojaki in rojakinje, ki pravijo, da so vstopnice predrage in—

"kaj je tega treba..." Namesto, da bi molčali, ako ne mislijo pomagati, pa še druge hujskajo proti.

Vsem tem naj veljajo besede iz slovenske himne... "Črna zemlja naj pogreze tega, kdor odpada..." Pomnite, da s svojim natočevanjem ne ustrašite 18 igralcev, ki se mučijo dan za dnem z vezbanjem, da vam podajo par ur užitka. Niti ne ustrašite teh, ki bodo vstopnice prodajali po hišah.

Zakaj sem to napisal? Zato, ker imam izkušnje, da nehvaležnost je plačilo sveta. In to je, kar boli—da, boli v dno duše. Ako bi ne bila večina, ki je dobra in zvesta svoji rodni materi, bi se izgubil in nikdar več slovensko ne izpregovoril. Ali ne—Slovenec sem, tako mi je mati d'jala. Pomni, ako nisi dober Slovenec, tudi nisi dober Amerikanec.

Sedaj pa k igri. Vloge so v dobrih rokah. Igra se vrši v sedanjem času nekeje v Sloveniji—v nekem industrijskem mestu. Prvo dejanje se vrši v Kremenčevi hiši, drugo v gestapovski pisarni, tretje v gozdnem skrivališču, kamor se danes resnično zatekajo mnogi naši sorodniki.

Vlogo gospodarja Kremenca bo igral Frank Jenko (Decman), vlogo njegove žene (Ane) pa mrs. F. Sonchar. Njuna hči (Malka) bo miss Frances Zurga, njen za-ročenec (Ivan Knez) bo Uste Ruper, delavca pri Mohorju (Gašper in Matija)—Jernej Laurich in Edward A. Tekautz. Kmet (Tone Mohar) bo Frank Kne st., njegova žena (Franca)—mrs. J. Mlakar. Beračica bo mrs. J. Nossan, kmetica—mrs. F. Laurich, duhovnik—Anton Paznar ml., učitelj—Frank Laurich, tovarniški delavec (Peter Grbec)—John Oreshek, komisar Gestapa—John Pahule, vodja "šturmarij"—Jakob Mlakar, "šturmarija"—Hans in Fritz bosta Anton Hren in Joe Bovitz, kapitan pa Sylvester Novak.

Med devjani bodo nastopili pevci fare sv. Jožefa in dobro znani elijski kvartet. Torej užitek bo velik. Pridno sezite po vstopnicah in napolnite veliki in krasni avditorij, kjer je dovolj prostora, namreč 1500 sedežev in so še zelo komodni. Na vas je ležeče—mi igralci smo pripravljani.

Ne bilo bi prav, ako bi se ne spomnil na enega najbolj agilnih narodnih delavcev, ki se sedaj nahaja v bolnišnici nevarno bolan. To je Lojze Ambrozich, eden izmed igralcev in na njegovo pobudo sem začel s to igro. En dan pred operacijo (to je varno preстал, ali nastal je prisad na rani in sedaj trpi) nam je rekel: "Danes teden bom prišel k vam, saj bo zdravnik to samo izrezal in jo mahnem domov." Lojze, želimo ti skorajnjega okrevanja in skorajnjega povratka domov!

Novice iz naselbine so bolj žalostne. Stariš poročnika Louisa Samsa ml. so dobili pismo iz vojne urada, da je njih sin pogrešan. On je bil namreč pilot v bombniku. Dal Bog, da bi kmalu izvedeli, da je še živ. Njegova staraš rojaka in nekdanja igralca v dramatiki.

Tudi smrtna kosa ne miruje na domači fronti. Umrl je John Oreshek, član društva 30 ABZ. Tukaj zapišete, kolikor mi je znano, sina Johna, ženo in dva brata. Umrl je tudi znani večletni mesar Louis Gande, član društva 110 SNPJ. Zapišete ženo, v starem kraju pa mislim, da ima sorodnike. Tudi Stefan Stonich ne bo več prodajal kos po Ameriki, kajti tudi on ni več med živimi. Rojen je bil v Belli Krajini, nekje pri Taneji gori. Spadal je k društvu 30 ABZ in k društvu 110 SNPJ. Zapišete ženo, dva sinova, ki se nahajata v ameriški mornarici, kakor tudi hčer in dva brata—Matija je tukaj na Chisholmu, Joe pa na Elyju.

Sorodnikom preminulih moje iskreno sožalje, pokojnim pa naj bo rahla ameriška gruda. Danes meni, jutri tebi. Torej zakaj bi grdo gledali drug drugega, ker ne več ne dneva, ne ure.

Mrtvoud je deloma zadel tudi mojega tasta Joeva Virašta st., ki je bil več let predelavec v tukajšnjih rudnikih. Zdravje se mu vrača hitro in zdravniški pravijo, da bo kmalu popolnoma okrevat, kar mu iz srca želimo.

Dne 27. marca je minilo pet let, odkar smo Slovenci v Minnesoti izgubili enega izmed najbolj agilnih delavcev za narod. Posebno pa ga pogreša Ameriška jugoslovanska zveza, čije tajnik je bil mnogo let. To je John Movera, ki je bil moj osebni prijatelj, zato ga ne morem pozabiti ali prezreti. Naj mu bo lahka ameriška gruda!

Torej ne pozabite priti k igri "Z vero v vstajenje" in na videnje 30. aprila v Junior High School Auditoriumu.

Frank L. Tekautz.

Prispevki za SANS

Chicago.—Da se med rojaki sirom naše nove domovine čedalje bolj širi zanimanje za SANS, ki deluje za rešitev, osvoboditev in združenje naše zasužnjene Slovenije, nam je najboljši dokaz to, da se po mnogih krajih in naseibinah organizirajo podružnice SANSa, ki moralno in gnotno podpirajo to plemenito delo.

Pa tudi posamezniki se najdejo, ki razumevajo težak in pravičen boj, katerega bide naš narod v stari domovini za svojo osvoboditev, ter gredo na delo, da pomagajo ta cilj čim prej uresničiti. Pred kratkim nam je brat John Teran iz Elyja, Minn., poslal vsoto \$6, katero je nabral v ta namen med ondodnimi rojaki. Darovali so po \$2 Anna in John Teran, J. Germek in žena; po \$1 Jack Janežič in žena in John Podboy. V imenu te organizacije in v imenu nesrečnih bratov in sestra onkraj morja, ki trpe pod kruto peto brutalnega nacizma, izrekam nabiralcu in prispevateljem našo najiskrenejšo zahvalo.

Urad SANSa.

Vsakega nekaj

Rock Springs, Wyo.—Posebni novice ni tukaj. Delajo povsod, kolikor morejo; še na rudarski praznik 1. aprila bodo delali. Vreme imamo prav čudno: nekaj časa lepo solnce sije, nekaj časa pa sneži. Te spremembe so večkrat na dan. Je res kakor mali otrok: nekaj časa se smeje, nekaj časa pa kremži.

"Flu" smo odpravili za enkrat. Od mene je zahtevala pint žganja, potem je pa šla. Naj jo le kokla bruce!

Farmerica iz Ohia priporoča, da bi izdali spis starega naseljenca v knjigi. Jaz bi jo takoj naročil in tudi hranil, kakor hranim Finžgarjevo "Pod svobodnim solncem" že par desetletij. In tudi bi bila bolj zanimiva kot kak šund-roman.

Zanimivo je, ko čitamo o teh zamejnih vladah. Čehoslovška se bori v Londonu, jugoslovanska pa skemari in dela zarote v Kairu. Doma so pustili ljudstvo sestradano, oropano in brez pravih voditeljev, dokler se niso sčasoma pojavili ljudje, katerim res lahko zaupamo, da imajo res dober namen. Ljudstvu pomagati. Posebno partizani se hrabro borijo za svobodno domovino.

Ampak kakor povsod, so se tudi v starem kraju dobili nemški "apizarji", ki bi raje videli Hitlerjevo diktaturo kot pa demokratično Jugoslavijo. Se ljubljanski škof Rožman je videti, da se je prodal nacistom, ker tako deluje proti partizanom, kateri Nemcem v resnici delajo velike preglevice.

Skoraj vsi slovenski listi v Ameriki simpatizirajo s partizani, samo Ameriška Domovina jih ima v želodcu in ne more skriti sovražstva do teh borcev. Pa ne samo urednik, marveč tudi v dopisih vidim napade na partizane, češ, da so komunisti. Mar se samo komunisti borijo za svobodo? Kje so potem pa katoliki? Katoliki bi morali vedeti, da Nazarenc ni učil sovražstva med narodi, marveč ljubezen.

Večkrat sem že čital, da so tudi duhovniki preganjani po Evropi. Ne vem, kako bi si to tolmačili. Ali so to mogoče oni, katerim je več Rim kot pa domača zemlja? Če preganjajo take, ni nič hudega, ker bodo imeli več zasluženja pred Bogom, kakor oni drugim obojajo.

Kraljiček Peter naj si pa kakor kristno delo počue. Če ni za drugo delo, naj gre pa Titu škornje "biksati" kako staro ženo ali možaka pa naj vpraša, na kak način in zakaj je moral pred okrog 50 leti s prestola kralj Obrenović. Potem bo vedel, kako ravnati z narodom, ako mu bo še dana prilika do prestola. Splah pa takega pa

razita ni treba. Da bi partizani le temeljito obručali s domačimi izdajalci in paraziti, kakor tudi z onimi, ki se sedaj potepajo po drugih državah.

J. Pintar, 10.

Nekoliko komentarja

Zadnjič sem omenil, da je bil v Chicagu in Michiganu že storjen korak za organiziranje nove ali "tretje" stranke. Pred nekaj tedni je bilo tudi v Prosveti poročano, da je bila v Chicagu ustanovljena nova stranka pod imenom American Commonwealth Party. Ta novica je bila raznešana tudi po radiu in vzbudila je mnogo zanimanja, sodeč po pismih. In vzbudila je zanimanje tudi v krogih Kellyjeve (Kelly je čikaški župan) politične mašine, ki je na južni strani mesta, v drugem kongresnem distriktu takoj pognala svoje "ward heelerje" in "pricinkne kapitane" od hiše do hiše in pričela strašiti volilce. Nova stranka namreč mogoče v tem distriktu postavi kongresnega kandidata za jesenske volitve. Velik krik so dvignili proti tej stranki tudi komunisti in "hillmanovci" v čikaških unijah CIO in skušali prepovedati vsem unijskim voditeljem sodelovanje v tem gibanju! Faktično je to gibanje šele v povojju, šele v začetnem štadiju, toda temne sile se ga že boje! Zelo dobro znamenje!

Enako gibanje, toda v precej večjem in tudi veliko obojajočem obsegu je v razvoju tudi v Michiganu, kjer ga v glavnem sponzorirajo krajevne unije in krajevni voditelji avtnih delavcev. Ampak ne izključno. Prve dni marca se je v Detroitu vršila večja konferenca, na kateri je bilo navzočih okrog 350 zastopnikov krajevnih unij CIO in tudi ADF, kakor tudi farmarskih in drugih organizacij. Konferenca je bila sklicana, da samo razpravi o ustanovitvi nove stranke, ampak po diskuziji je bila velika večina za to, da se takoj ustanovi. In ustanovili so Michigan Commonwealth Party pa izvoliti provizorične odbore in eksekutivo, kateri so dali nalogo, naj skliče ustavno konvencijo najpozneje v sedmih mesecih od dneva tega zborovanja. Medtem bodo sestavljena pravila, program in načrt za jesenske volitve. Storjen je bil sklep, da nova stranka ne podpira nobenega kandidata kake druge stranke, marveč le one, ki jih sama postavi.

Zanimavo je, da je značaj tega novega političnega gibanja v Michiganu in Illinoisu precej drugačen kot je bil v zadnjih 25 letih pri poskusih ustanovitve farmarsko delavske stranke. Mnenje prevladuje, da mora imeti nova stranka široko ideološko bazo kot pa je vsebuje pojm farmarsko-delavske stranke. Mnenje je, da mora biti nova stranka v najširšem in v pravem pomenu besede ljudska stranka, zasledujoč široke ljudske interese in splošno blagostanje vseh, ne pa stranka te ali one ekonomske skupine, ki se je pripravljena okoristiti na račun in v škodo drugega. Mnenje je tudi, da nad to stranko ne smejo dobiti kontrole kakšni Hillmani, Lewis in drugi unijski birokrati, marveč mora biti gibanje demokratično, v katerem ima glavno besedo članstvo, ki mora biti tudi njegova glavna gonilna in ustvarjajoča sila. Mnenje je tudi, da v tej stranki ne sme biti prostora za slabe karakterje ali za mrtve člane, ki bi plačali to gibanje na poštenosti, aktivnosti, militantnosti in inteligentnosti članstva in voditeljev.

Kakšen bo program tega gibanja, še ni nič definitivnega. Sestavljen bo na podlagi temeljitega študiranja gospodarskih in socialnih problemov dežele po številnih posameznikih in skupinah. Skoraj gotovo bo precej soroden programu kanadske federacije Cooperative Commonwealth, ki bazira na načelih demokratičnega socializma. Soroden bo največ zato, ker so to sorodne tudi razmere in problemi obeh dežel, in gospodarstvo obeh dežel. Kanade in Amerike kontrolirajo skoraj eni in isti interesi—ameriški velekapital. Ta se je posebno v zadnjih

(Dalje na 3. strani)

Ameriški general Douglas MacArthur ogleduje truplo japonskega vojaka, ki je padev v bitki z ameriškimi četsmi na otoku Los Negrosu.

MIHAIL ARCIBAŠEV

SANIN

Poslovenil Stane Krašovec

(Se nadaljuje.)

"Da... Polovili so jih, jamo pa zametali. Porušila se je in sedaj nihče ne hodi tja. Ko sem bil še majhen, sem se plazil tja. Tam je zelo zanimivo."

"Kako ne bi bilo zanimivo!" je zavpila Lida. "Viktor Sergejevič, pojdite tja... Vi ste pogumni!"

Imela je čuden ton, kakor da bi se hotela sedaj vprilo ljudi in pri dnevu norčevati in maščevati nad Zarudinom za tisto prečudno in strašno začaranje, ki ga je izvršil nad njo zvečer na samem.

"Čemu?" je v dvomih vprašal Zarudin. "Jaz grem," se je oglasil Jurij in zardel; prestrašil se je, da bodo mislili, da se hoče delati.

"Dobra misel!" je odobral Ivanov.

"Morda bi šel tudi ti?" je vprašal Novikov.

"Nak-a, bom raje malo tukajle sedel."

Vsi so se zasmejali.

Čoln je pristal k bregu in črna luknja jim je zdaj zijala prav nad glavami.

"Jurij, lepo te prosim, ne delaj neumnosti," je Ljalja rotila brata. "Za Boga, to so neumnosti, Bog ve, da so neumnosti!"

"Seveda, neumnosti," je v šali pritrdil Jurij;

"Semjonov, dajte mi svečo!"

"Za vami je, v kosiari!"

Semjonov je flegmatično vzel svečo iz kosiara.

"Ali zares mislite iti?" je vprašala ena od gosposdičen, visoko, lepo dekle, polnih prs, ki ji je rekla Ljalja Zina in se je pisala Karsavina.

"Seveda, zakaj pa ne?" je odvrnil Jurij in se delal hladnokrvnega; spomnil se je, da je hotel biti prav tako hladnokrvnen pri nevarnih strankinih obhodih. Ta spomin mu je bil bogve kakaj neprijeten.

Pri vstopu v rov je bilo vlažno in temno. Sanin je pogledal noter in rekel "br!"

Smešno se mu je zdelo, da hoče lezti Jurij v ta neprijetni in nevarni kraj samo zato, da ga bodo gledali drugi ljudje.

Jurij je prižgal svečo ter skušal, da ne bi gledal drugih. Že ga je skrbelo skrivna misel: "Ali nisi smešen?" Zdelo se je, kakor da bi bil smešen, a obenem se je nekako čudno izkazalo, da ne samo, da ni smešen, ampak da je čudovit, lep in da vzbuja v ženskah tisto skrito radovednost, ki je lahko prijetna in plašna. Počakal je, da je zagorela sveča in je s smehom na obrazu, da bi odvrnil od sebe norčevanje, stopil naprej in takoj izginil v temi. Celo sveča je nekako zatemnela. Vsi pa so se v resnici zbalj zanj in postali radovedni.

"Pazite, Jurij Nikolajevič," je zakričal Rjazancev, "tam se včasih skrivajo volkovi!"

"Imam samokresi!" se je zamolklo oglasil Jurij in njegov glas je nekako čudno, mrtvaško donel izpod zemlje.

Previdno je prodiral naprej. Stene so bile nizke, neravne in vlažne kot v veliki kleti. Tla so se zdaj dvigala, zdaj padala in dvakrat je že malo manjkalo, da se mu ni spodrsnilo v nekakine jame. Misli je, da bi bilo bolje vrniti se ali sestiti in potem pripovedovati, da je šel daleč.

Hipoma je začul za seboj korake, ki so drseli po mokri glini, in zasoplo dihanje. Nekdo je šel za njim. Jurij je dvignil svečo višje od glave.

"Zinaida Pavlovna!" je kričnil začuden.

"Noben drug!" je veselo odvrnila Karsavina in privzdignila obleko, da bi skočila čez jamo.

Jurija je veselilo, da je bila to ona, veselo, debelo in lepo dekle. Gledal jo je z bleščecimi očmi in se smehljajal.

"No, pojdiva vendar naprej!" je predlagalo dekle nekoliko v zadregi.

Jurij je ubogljivo in lahko stopal naprej, ne da bi količkaj mislil na nevarnost in je skrbno svetil pot samo Karsavini. Jamine stene iz vlažne ilovice so se sedaj približevale, kot da bi molče grozile, zdaj se pa razmikale in delale pot. Tupatam so se privlele cele gručice kamena; in zemlje in na njihovem prejšnjem mestu so nastale črne, globoke votline. Ogromen kos zemlje, ki je visel nad njima, je bil videti kakor mrtev in nekaj strašnega je bilo v tem, da noče pasti, ampak da nepremično visi, ko jo drži neviden, mogočen zakon. Nato so se vsi izhodi strnili v eno samo, veliko in mračno, zatoholo jamo.

Jurij jo je pri iskanju izhoda obšel, za njim so pa hodile zibajoče se sence in lise luči, ki je brlela v temi. Toda izhodov je bilo malo in vsi to bili zasuti z zemljo. V enem kotu so žalostno gnili ostanki lesenega poda in spominjali na deske stare, segnite krste, izkopane iz zemlje in razmetane po tleh.

"Tukaj ni nič posebno zanimivega," je rekel Jurij in nehote znižal glas, ne da bi tega sam zapazil. Bilo je, kakor da bi ga ogromni skladi zemlje tlačili k tlom.

"Pa vseeno!" je zašepetala Karsavina in gledala naokrog; oči so se ji lesketale od plamena sveče. Bilo jo je strah in se je, ne da bi se tega zavedala, držala bližje Jurija, kakor da bi iskala pri njem zaščite.

Jurij je to opazil in veselilo ga je ter mu vzbujalo nekako ganljivo nežnost do lepote in slabosti dekleta.

"Kakor živi pokopani," je nadaljevala Karsavina: "če bi zavpila... me ne bi nihče slišal!"

"Gotovo," se je nasmehnil Jurij.

Nenadoma se mu je zavrtelo v glavi. Postrani je pogledal na visoke prsi, slabo prikrите s tanko malorusko srnjico, in okroglo, položne rame. Misel, da je ona dejanski v njegovih rokah in da ne bo nihče slišal, je bila tako močna in nepričakovana, da se mu za trenutek stemnilo pred očmi. A takoj se je premagal, ker je bil iskren in neomajno prepričan, da je žensko posiliti gnusno, o njem pa, o Juriju Svarožiču, niti ni mogoče, da bi kaj takega napravil. In namesto, da bi napravil tisto, česar si je v tem trenutku želel bolj kot življenja, od česar mu je celo telo zagorelo sile in strasti, je rekel:

"Bova poskusila."

Prestrašil se je svojega lastnega, nenavadno se tresočega glasu in zdelo se mu je, da Karsavina sluti.

"Kako?" je vprašalo dekle.

"Ustrelim," je pojasnil Jurij in potegnil samokres.

"Ali se ne bo podrl?"

"Ne vem," je bogve kakaj odgovoril Jurij, da si je bil prepričan, da se ne podere; "ali se bojite?"

"Ne... No... ustrelite..." je rekla Karsavina in se malo umaknila.

Jurij je iztegnil roko s samokresom in ustrelil. Ognjen trak se je zabliskal, jedek in težak dim je za trenutek obdal v krogu vse in zamolklo, težko in jezno je odjeknilo po hribu. Toda zemlja je visela prav tako nepremično kot prej.

"Samo toliko se da," je rekel Jurij.

"Pojdiva!"

Oči sta nazaj in ko se je Karsavina s hrbtom obrnila proti Juriju in je on zagledal njena vitka, močna stegna, se je zopet priplazila vanj ista želja in se začela težko boriti z njim.

(Se nadaljuje.)

Your RED CROSS is at his side

Carrying the theme of the 1944 American Red Cross War Fund Appeal, and symbolic of the true service of Red Cross men and women on the far-flung fronts of the world, this reproduction of the 1944 Red Cross poster depicts the Yank soldier, in full equipment, and at his side the representatives of your Red Cross.

sapo. Komaj vidno je zganil s kleščami, preteče jih je skrčil in spet razklenil. Trda od gnusa in strahu nisem odmaknila pogleda od njega. A tudi on je čakal. Čakal je, črn na beli rjuhi, velik in negiben, čakal minuto, dve, pet, deset, čakal pol ure, tik pred mojim obrazom. In jaz se nisem ganila.

Zdajci se je zganil, prvi od naju. Rahlo, komaj vidno je dvignil klešče, jih za spoznanje stisnil in počasi, previdno krenil naravnost proti meni. Neopojljivo čuvstvo mi je branilo, da bi se dvignila in umaknila. Lezel je vse bliže, slišala sem šum njegove hoje po rjuhi, lezel je, lezel, lezel, nesoč svoje klešče dvignjene pred seboj kot zmagonosno orožje. Vedela sem; še minuto in dosegel bo moje brado, zasadi bo svoje gnusno orožje vame, s črnimi, nitkastimi nogami bo stopil na moj obraz, lezel po njem in jaz bom umrla od groze. In vendar se nisem ganila. Vztrajno sem gledala vanj tudi takrat, ko je prilezel tik do moje brade, da je bilo le še centimeter razdalje med njim in menoj in so me oči bolele od napetega gledanja navzdol. Kajti gledila sem mu le z očmi, z obrazom ves čas nisem niti trenila in zadrževala sem dih.

Škorpion pa je lezel naprej, previdno in počasi se mi je bližal. Takrat se je utrgalo v meni in iz mojih ust je dolg, zategel krik presekal noč. Škorpion je skrčil klešče, kajti ob kriku ga je dosegla sapa iz mojih ust in morda se je tudi krika ustrašil. Stisnil je noge k sebi in bil videti pol manjši. Ustavil se je, jaz pa sem ob blazini jela riniti svoje telo izpod odeje navzgor, upirajoč se z nogami ob posteljo, ne da bi izgubila škorpiona iz oči. Začutil je nemir pod seboj in se stisnil še bolj. V sami halji in bosa sem v mrzli sobi stopila na tla, vzela z mizice svetilko in jo približala škorpionu. Bil je gnusen in strašen obenem. Gledala sem ga in čakala, kdaj se bo zganil in nadaljeval svojo pot. Čakala sem pol ure, ne da bi odvrnila pogled od njega, tresla sem se od groze in roka me je bolela od teže svetilke.

Mahoma je raztegnil klešče, nitkaste noge. Želo mu je malce zatrepetalo in napravil se je na pot. Takrat sem neslišno postavila svetilko na vogal mize, v predalu sem poiskala škarje za kodranje las, razklenila sem jih in se približala škorpionu. Blazen občutek zavestne škodoželjnosti mi je nasmejaj obraz. Ha, si hotel ti mene, pa bom jaz tebe! Bog ve, kako dolgo si prežal na mojih prsih, ko sem spalaj! Stisnila sem zobe, obrnila škarje tako, da je en krak gledal navzgor, drugi navzdol, stisnila sem jih, da je bilo med obema konicama le za prst prostora, in jih približala škorpionu. Roka se mi je tresla in škarje so s spodnjim krakom zadele od njegove klešče. Spet se je ves skrčil vase, jaz pa sem mu s škarjami zgrabila glavo in mu jo rahlo stisnila in ga dvignila kvišku, da je lebdel v zraku.

Tedaj je škorpion zavihal svoje telo, zaokrenil želo in si ga zabodel v trup.

Bilo mi je žal, kajti jaz sem imela drugačne namene z njim. Preveč lahko je na ta način poplačal moj strah in gnus. Vseeno, dokončala bom, kar sem namenila z njim... Držeč škarje s škorpionom daleč od sebe sem stopila k umivalniku in porinila škarje s škorpionom vred v skledo za umivanje. Potem sem škarje razklenila in škorpion je mrtev obležal v posodi. Nato sem nalila mrle vode, da je žival priplavala na vrh. Klešče so se mu spet razklenile, noge so mu popustile in tako je plaval v vsej svoji veliki gnusobi na vodi. Zanihala sem skledo, da ga je neslo sem in tja in se delj časa zabavala na ta način.

Potem sem sproščena in mirna legla spat.

Ko mi je drugo jutro prinesla gospodinja kavo v sobo, je sijalo skozi okno sonce, moj lastni nočni strah pred škorpionom mi je postal smešen in nerazumljiv, sama sebi sem se zdelala neumna. Iztegnila sem roko in pokazala gospodinji mrtvega škorpiona v skledi. Moj obraz je tisti trenutek izražal nezadovoljnost podnajemnika, ki je nevoljen zaradi nečistoče v sobi — in drugega nič. Male.

Najsaneseljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

pot. Takrat sem neslišno postavila svetilko na vogal mize, v predalu sem poiskala škarje za kodranje las, razklenila sem jih in se približala škorpionu. Blazen občutek zavestne škodoželjnosti mi je nasmejaj obraz. Ha, si hotel ti mene, pa bom jaz tebe! Bog ve, kako dolgo si prežal na mojih prsih, ko sem spalaj! Stisnila sem zobe, obrnila škarje tako, da je en krak gledal navzgor, drugi navzdol, stisnila sem jih, da je bilo med obema konicama le za prst prostora, in jih približala škorpionu. Roka se mi je tresla in škarje so s spodnjim krakom zadele od njegove klešče. Spet se je ves skrčil vase, jaz pa sem mu s škarjami zgrabila glavo in mu jo rahlo stisnila in ga dvignila kvišku, da je lebdel v zraku.

Tedaj je škorpion zavihal svoje telo, zaokrenil želo in si ga zabodel v trup.

Bilo mi je žal, kajti jaz sem imela drugačne namene z njim. Preveč lahko je na ta način poplačal moj strah in gnus. Vseeno, dokončala bom, kar sem namenila z njim... Držeč škarje s škorpionom daleč od sebe sem stopila k umivalniku in porinila škarje s škorpionom vred v skledo za umivanje. Potem sem škarje razklenila in škorpion je mrtev obležal v posodi. Nato sem nalila mrle vode, da je žival priplavala na vrh. Klešče so se mu spet razklenile, noge so mu popustile in tako je plaval v vsej svoji veliki gnusobi na vodi. Zanihala sem skledo, da ga je neslo sem in tja in se delj časa zabavala na ta način.

Potem sem sproščena in mirna legla spat.

Ko mi je drugo jutro prinesla gospodinja kavo v sobo, je sijalo skozi okno sonce, moj lastni nočni strah pred škorpionom mi je postal smešen in nerazumljiv, sama sebi sem se zdelala neumna. Iztegnila sem roko in pokazala gospodinji mrtvega škorpiona v skledi. Moj obraz je tisti trenutek izražal nezadovoljnost podnajemnika, ki je nevoljen zaradi nečistoče v sobi — in drugega nič. Male.

Najsaneseljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Razni mali oglasi

RADA BI IZVEDELA

za svoja dva brata Franka in M. Klun, doma iz Zagorja pri St. Petru. Dobil sem pismo iz starega kraja, ki je zanje zelo važno. Prosim vaju, da se hitro prijavita na moj naslov. Marija Primožič, R.D. Box 288, Adah. Pa. —(Adv.)

DEKLETA

za barvanje "plastic" figur, izkušene ali neizkušene.

NEW ART STUDIO
1909 W. 22nd Place
Haymarket 0918

FARMA NA PRODAJ

Proda se 78 akrov obsegajoča farma, vse orodje in mašinerija, živina, ter kokoši. 7-sobna hiša in elektrika v hiši. Farma se nahaja od vogalu dveh tlakovanih US 50-31 cest na Grand Haven in Grand Rapids, Mich. Za nadaljnja pojasnila pišite na naslov: John Slosarik, Box 120, West Olive, Mich.

STAREJŠA DVOJICA

za pet sobno hišo, 2 v družini. Zena za kuhno, mož za vrtnarjo. Samo po dnevi. Opremljeno stanovanje.

DELAWARE 6811

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

The Quickest, Surest Way YOU Can Help Win This War

Buy Defense BONDS—STAMPS Now!

Now!

RAZPIS SLUŽBE

RAZPIS SLUŽBE

Išče se moška oseba za pisanje pošte pri upravnstvu Prosvete. Zahteva se nekoliko srednješolske izobrazbe (school), ter da razume do taks dela, naj se kmalu prijavi in vede svoje kvalifikacije. A ima še kaj izkušnje v pisarniških poslih, toliko boljše.

Pisati je treba na Upravnstvo PROSVETE, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Urad okrajnega klerka

okraja Cook, Illinois

Država Illinois } SS.
okraj Cook }

Glasom določb, ki jih določa naredba člena 7. oddelek 18, zakoniku za primarne volitve države Illinois, s tem potrjuje da bo barva papirja, ki se bo uporabljal za primarne glasovnice najlažjih se strank v primarnih volitvah, ki se bodo vršile v okraju Cook, izven mest Berwyn, Chicago, Chicago Heights in Harvey, v mestu Cicero in v vasi Elmwood Park, Morton Grove, Skokie, Summit in Stickney, torker dne 11. aprila 1944. bo kor sledi:

za DEMOKRATSKO STRANKO—ZELENA

za REPUBLIKANSKO STRANKO—RJAVKASTA

V potrditve tega to določbo podpisem in utisnem na njo naš pečat okraja Cook ta 27. dan mes. A. D. 1944.

MICHAEL J. FLYNN

okrajni klerk okraja Cook, Illinois.

(Seal)

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

... Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-58 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 4894

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priložje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vsa enake, en član ali članica \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri anketah \$1.20 za tednik, se jim to priložje k naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list prodajen za člano SNPJ. List Prosveta je vsak lastnik in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnstvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnstvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado \$6.00 Za Chicago in okolice je \$7.50

1 tednik in 4.90 1 tednik in 6.30

2 tednika in 3.80 2 tednika in 5.10

3 tednika in 2.40 3 tednika in 3.80

4 tednika in 1.50 4 tednika in 2.70

5 tednikov in nič 5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vsak lastnik.

PROSVETA, SNPJ.

2657 So. Lawndale Ave.

Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družine št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sleditih članov moje družine:

2. Čl. družine št.

3. Čl. družine št.

4. Čl. družine št.

5. Čl. družine št.

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik

Škorpionova smrt

Viharnim, nemirnim nočem, ko razsaja burja po kameniti prirodi, razmetava opeke raz strehe, nosi sneg na kope, tuleč zavija nad hišami, lomi golo drevje, kotali kamenje po cestah; ko peči cvilijo od njene moči, ko si še pes ne upa na cesto — takim nočem sledi v Dalmaciji mirne, tihe noči, da se priroda in srce spočijeta v njih črnem, nemem objemu.

V taki tihi noči sem se mahoma zbudila. Naglo in brez prehoda se mi je duh utrgal iz spanja v zavest. Noč je bila črna, da kljub odprtim oknicam nisem razločila ničesar okrog sebe. Gledala sem v temo in takrat me je obalo: nekdo me je zbudil s svojo navzočnostjo. Brezmejen strah mi je napolnil srce, tesnoba me je dušila v prsih, široko sem razprla oči, da so me zapekle v kotih. Prisluhnila sem v temo, ali niti najmanjšega šuma mi ni ujeelo uho. Nekdo je moral biti v sobi, nekaj je iz bližine prežalo name že takrat, ko sem spala. Zbudilo me je in zdaj čaka, kaj nameravam — Telo mi je oledenelo, da nisem mogla napraviti niti najmanjše kretnje. Čakala sem.

Zdajci sem z najtanjšim sluhom ujela neznan, neopredeljiv šum, ki je prihajal iz neposredne bližine mojega obraza. Majhen, kratkotrajen šum, a mene je navdal z blaznim skokom. Temne, umazane oči so bile uprte vame. Nikdar še nisem videla živega škorpiona. Zastal mi je dih, srce je razbijalo in v žilah sem čutila led. Zrla sva si iz oči v oči, dolgo, nemo in negibno, okrog naju je vladala strahotna tišina. Zdajci se mi je povrnil dih in škorpion je začutil mojo

dihani od moje brade negibno čakal velik, črn škorpion, dolg kot moj mezinec, s kleščami uprt naravnost v moj obraz. Temne, umazane oči so bile uprte vame. Nikdar še nisem videla živega škorpiona. Zastal mi je dih, srce je razbijalo in v žilah sem čutila led. Zrla sva si iz oči v oči, dolgo, nemo in negibno, okrog naju je vladala strahotna tišina. Zdajci se mi je povrnil dih in škorpion je začutil mojo

Senatorja Elbert D. Thomas (levo) in Warren R. Austin.

KUHARSKA KNJIGA:
Recipes of All Nations
RECEPTI VSEH NARODOV
NOVA IZDAJA \$2.50
STANE SEDAJ

→ Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani ←

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri
KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.
216 West 18th Street New York 11, N. Y.